

ב"ה שיחות הרב צבי-יהודה זצ"ל לפרשת השבוע

פרשת זכור

שמוזכר בתורה הציווי האבסולוטי של "לא תחיה כל נשמה"³⁸, הוא מקושר עם השמירה וההתגוננות מעבודה זרה ומתועבות הגויים האלה³⁹. לעומת זאת עניין העמלקיות שונה לגמרי.

3. עמלק

אצל עמלק לא נזכר שום דבר בעניין עבודה זרה! "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים"⁴⁰. פה יש ניגוד יסודי ואבסולוטי ששייך לסדר האנושיות בעולם. כמו שיש חלק מיוחד באנושיות, "חלק ד' עמו"⁴¹, "עם זו יצרתי לי"⁴², עם אלוהי, כך יש חלק מן האנושיות שביסוד הבריאה שלו הוא ניגוד גמור ל"נצח ישראל"⁴³. "ראשית גוים עמלק"⁴⁴. ההיפך הזה קיים במשך איזה זמן עד שהדברים יתבררו, – "ואחריתו עדי אבד"⁴⁴. אין כאן עניין פוליטי אלא ניגוד מציאותי⁴⁵. ידוע הביטוי של זה שרצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, שקשה להזכיר את שמו, היטלר, ימח שמו וזכרו: "איני יכול להיות עם ישראל בעולם אחד"⁴⁶. ההגדרה הזאת צודקת. יש אי-אפשרות מציאותית קוסמולוגית. מה שאין כן גויים אחרים שיכולים להיות עם ישראל.

4. "למען תזכרו"

לכן, לעומת "ואתם הדבקים בד'" – קיימת זכירת עמלק. אמרנו לפני כן שזכירת אלוהים שייכת לטבע שלנו, לעצם הכשרון שלנו, לעצם הפסיכולוגיה שלנו – לעומת הגויים שהם "שכחי אלהים". שכחה היא ניתוק, וזכירה היא דבקות, חיוניות ובריאות. אנחנו בעלי זכרון כלפי ריבונו-של-עולם, בעלי זכרון כלפי התגלות קודש-א-ברוך-הוא ומתוך כך בעלי זכרון כלפי כל פרטי מצוותיה של תורה, כפי שנמצא בפרשת ציצית: "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי"⁴⁷, "וראיתם אתם וזכרתם"⁴⁸. ראייה מביאה לידי זכירה⁴⁹. ה'משנה ברורה' מעיר כנגד אותם שגונזים את הציציות ותוחבים אותן בתוך המכנסיים⁵⁰. צריכה להיות ראייה בלתי פוסקת וזכירה בלתי פוסקת – בריאות הדבקות שייכת להסתכלות שלמה. "עין ד' אל יראיו"⁵¹. "עין בעין יראו בשוב ד' ציון"⁵², מתוך הסתכלות בתורה באופן שלם.

5. זכירת עמלק

מן התכונה הטבעית שלנו של זכירת קודש-א-ברוך-הוא, זכירת "הבוחר בעמו ישראל באהבה"⁵³, דבקות בכל חלקי כלל ישראל ובכל חלקי ארץ-ישראל – נמשך "זכור את אשר עשה לך עמלק". זה אינו ענין פרטי וזמני, אלא התנגשות עצמית ונשמתית. מכאן הערך המיוחד של אותה זכירה.

ריבונו-של-עולם מחנך אותנו: זכור – לא תשכח⁵⁴, – שלילת השכחה מעיקרה, עקירת השכחה מיסודה⁵⁵. קוראים בספר⁵⁶, קוראים בפה וקוראים בלב. "זכור – בפה. אל תשכח – בלב"⁵⁷. ראייה מביאה לידי זכירה⁵⁸ וזכירה מביאה לידי עשייה.

1. זכירה ושכחה

"זכור את אשר עשה לך עמלק"²². הזכירה היא שייכות ודבקות בדבר. לעומתה, השכחה היא טומאה, היא קשורה לכוחות של טומאה³.

בדורות האחרונים היתה התפתחות גדולה של הפסיכולוגיה ושל המחקרים במעמקי הנפש. לפעמים, לפי התנאים והסיבות, יש לאדם חשק להשתמש, להינתק. יש דברים לא נעימים שיש צורך לשכוח ולהתעלם מהם. פועלת מין "שטחיות עליונה" של רצון לשכוח. אצל חז"ל ישנם בירורים אם שכחה היא אונס או לא, אם יש אחריות לשכחה או לא⁴. על-כל-פנים, באופן פשוט שכחה היא צד של חולשה, חולשה נפשית-פסיכולוגית. ואף יותר מזה, שכחה היא ניתוק ופירוד. אדם בריא נמצא במצב של דבקות, של אחריות. כשיש שלמות, הדברים נמשכים וקיימים, לא נשכחים, לא נפרדים ולא מנותקים.

זהו המובן העמוק של "ואתם הדבקים בד' אלהיכם"⁵, ולא נפרדים. לעומת זה יש פסוק בתהילים שה' גוים שכחי אלהים⁶, זאת אומרת במצב של חולשה, רפיון וניתוק⁷. ואנחנו – אשרינו מה טוב חלקנו – אנו דבקים, שייכים ומקושרים. וכן מזכירים בתפילה של מוצאי שבת "ומדובקים ביראתך"⁸. עכשיו, בימים אלה, אין אנו שוכחים את ריבונו-של-עולם, אין אנו ניתקים⁹. הזכירות הזאת שייכת למהות הטבע שלנו, לשלמות החיוניות שלנו.

2. שבעת עממים¹⁰

יש הבחנה הלכתית בין שבעת עממים ועמלק. גם נגד שבעת עממים אנו מוצאים בתורה תקיפות גדולה. מספר פעמים מוזכר ב'משנה תורה' שיש להכריתם¹¹. העמים האלה ישבו בארץ-ישראל ואנחנו מצוים שהארץ הזאת תהיה בידינו, כדברי הרמב"ם¹². "השמיים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם"¹³, וכך הוא הסדר שהוא קבע. יש מצווה מדאורייתא שהארץ תהיה ברשותנו ולא ביד אומות אחרות. כל זה נמשך מהיסוד של אברהם אבינו "ואעשך לגוי גדול"¹⁴. כל גוי שייך לחלק גיאוגרפי של כדור הארץ. אברהם אבינו הוא "עמודו של עולם"¹⁵, "האדם הגדול בענקים"¹⁶, אשר הכיר את בוראו¹⁷ והאמין בד'¹⁸. "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"¹⁹ – באברהם²⁰, באישיות העניקת הקדושה הזאת. "אתה הוא ד' האלהים אשר

בחרת באברהם"²¹, ובחירה זו נמשכת לדורות עולמים, ל"עם היודע אלהיו"²², "הדבקים בד' אלהיכם חיים כלכם היום"²³.

עם זה קשור לחלק מיוחד של כדור הארץ. "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"²³. יש שייכות לעם-ישראל שהוא "לב האומות"²⁴ לירושלים שהיא "לב העולם"²⁵. עם זה צריך להיות מסודר בארץ הזאת בממלכתיות. מובן מאליו שהסידור הריאלי-פוליטי בארצו שייך למציאות של "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"²⁶. נמצאים פה באופן זמני עובדי עבודה זרה וברור שאין להם מקום במדינה שלנו. בגמרא יש ברכה מיוחדת בשם ומלכות: "אשר עקר עבודה זרה מארצנו"²⁷. וכן נפסק ברמב"ם²⁸ וב'שולחן ערוך'²⁹. אנחנו לא מעוניינים בעבודה זרה בארצנו³⁰. והנה העמים שמעו על קריעת ים סוף, ופחדו³¹. בהתחלה מוזכרים שבעה עממים³² ואחר-כך רק שישש³³. הגרגשי ברח לאפריקה³⁴. נשאר שיששה עמים עובדי עבודה זרה בארצנו! יהושע הודיע: אם אתם רוצים לברוח – אתם יכולים, ואם לאו – אתם יכולים להישאר בארץ, בתנאי שלא תעבדו עבודה זרה³⁵. ענייננו הוא בטהרת הארץ שלנו. אם אתם מפסיקים לעבוד עבודה זרה³⁶ ומקבלים מלכות ישראל³⁷ – אתם יכולים להישאר. כל פעם